

ספר העולם

לרבנו אברהם אבן עזרא

יצא לאור בפעם הראשונה על פי כתב יד שבואטיקאן ברומא סימן 390

על ידי

יהודה ליב פליישער

[טימישוארא, רומניא].

תוצאה מיוחדת מהירחון "אוצר החיים" הומנא.

מבוא

חוץ מן הפרושים המפורסמים למקרא, הספרים החשובים בחכמת הדקדוק ובחכמת החשבון שהם קנה לו ראב"ע שם עולם בספרות ישראל, עוד חבר ראב"ע ספרים רבים גם בחכמת האצטגנונית. פרושיו למקרא יצאו לאור כמה וכמה פעמים, לפי שבכל דור ודור היו חביבים על הבריות והרבו להשתמש ולחקור בהם. גם ספריו בדקדוק נדפסו שתי פעמים וזכו לפרסום גדול, ביתר במקהלות בעלי המקציע. אף חבריו בחכמת החשבון מצאו להם גואל ויצאו לאור. רק ספריו בחכמת האצטגנונית עדיין לא נדפסו רק מעט מועיר ⁽¹⁾. ואמת כי היום כמעט שאין לחכמה זאת ערך שמש, אבל בכ"ז יש לספרים אלו ערך גדול ספרותי בנוגע לקורות חכמת התכונה והאצטגנונית וקורות חכמה. וכן חשובים הם גם מצד פרושיו למקרא. כי הרבה פעמים רמו ראב"ע בפרושו למקרא לענינים שבאצטגנונית, ודיה מן הצורך לעיין במקומות המקבילים בחבריו אלו. והם מצד המרמזים שלחכמת התכונה אפשר שיהיו חברים אלו לתועלת. אבל בלעדי כל אלה, הגה קשה לצייר לנו תמונה שלמה מחכם מסכן זה — שהיה אחד מגדולי חכמי האומה בימי הבינים — אם אין אנו מכירים אותו גם מצד שהיה אצטגולוג גדול בזמנו.

כי באמת היתה ידו גדולה גם במקצוע זה, ויש אומרים שהוא היה היותר גדול בחכמת התכונה והאצטגנינות בין כל חכמי ישראל שמן המאה השנייה ועד זמנו. על חשיבות כתביו במקצוע זה יעידו ג' דברים אלו: (א) מספר הגדול של ספריו אלו שנשארו בכתב יד, שהוא למעלה מן הרגיל במלאכה מדעית ממין זה. הן נודע היום שישנו בספריות שונות שבעולם לכל הפחות 35 סריות המכילות חבורו האסמרוני-לוגיים. וזה סימן כי ספריו אלו היו חביבים ומפורסמים במשך שנים רבות, כי על כן דרכו להעתיקם. (ב) מספר הגדול של התרגומים של ספריו לשפות שונות מראים ג"כ ששמי היה מפורסם בתור תוכן ואסמולוג גם בין שאיני מבני ברית, והלא על כן תרגמו ספריו ללשון הלטינית, הצרפתית, האנגלית, הספרדית והערבית. (ג) גם נראה השפעתו הגדולה במקצוע זה מתוך מספר הגדול של החכמים והחוקרים היהודים ושאינם יהודים אשר צטטו את ספריו⁽²⁾.

אבל לא שחקה השעה לראב"ע בחייו ואף אחרי מותו, ובכן נשארו חבוריו אלו בכ"י בספריות גדולות שונות שבכל העולם וכן ביד יחידים.

(1) נדפסו רק ספריו אלו: (א) ספרו "כלי הנחושות" ע"י ל. ה. ח. ט. [בקיניסטרבר 1845]. (ב) ספרו "הסודות של רחבי"ע לספר למשאלה בקדמות, ע"י מ. גרוסברג [לונדון 1902] וע"י זאב גרסל [בסוד ה"ספה ללוח שלו לשנת ה"ל בלבד]. (ג) וספר "המאורות" לראש"ש שהולחמי אני לאור בספר הענה. סיני"י [בוקורטיי סר"ג]. (2) הפרטים לכל הדברים האלה נמלאים בספרו האנבלי של רפאל לוי: The Astrological Works of Abr. Ibn Ezra. נלטימור 1927.

בשנת תרצ"א התעסק מכירי הח' מר נ. פריד נ"י בספריה של הוואטיקאן ברומא ולבקשתי רכש בשבילי במובו צלום של כל כתבי ראב"ע באצטננונות ובחכמת התכונה. על יסוד הפוטוגרפיה הזאת הגני מוציא עתה לאור «ספר העולם» זה של ראב"ע.

הקודקס נרשם בסיומן Palat. Ebr. 390 ומכיל קס"ג רפים בגודל 15×22 צ"מ. הכתב כתב רבני משנת ה"א קצ"ו. בקודקס זה נמצאת שורה של כתבי ראב"ע באצטננונות הכוללת חבורים אלה: א) ראשית החכמה [דף 1a — 57a] ב) ספר השאלות [58a — 76a] ג) ספר המבחרים [76a — 84b] ד) ספר המעמים [85a — 108a] ה) ספר המולדת [108a — 138b] ו) ספר המאורות [138b — 146a] ז) ספר העולם [146a — 157b].

את המספרים האלה כתב ראב"ע בעיר בדרש [Beziers] שבצרפת, בין שנת ד"א תתק"ח—תתק"ט. כי בסוף ס' ראשית החכמה [כ"י דף נ"ז ע"א] נמצאה רשימה זאת: «נשלם בחדש תמוז והעתקוהו רא"ע בשנת ד' תתק"ח בעיר בדרש»⁽¹⁾ ועלי להעיר כי בכתב המעתיק היה כתוב כך: «נשלם והעתקוהו רא"ע בשנת ד' תתק"ח בחדש תמוז». ובכתב דק יותר מן הראשון נכתב, למעלה למלת «נשלם» המלות: «בחדש תמוז» ועל המלות «בחדש תמוז» שהיו לפני בכתב הראשון נטה הסופר קו, והוסיף בסוף: «בעיר בדרש». ואין ספק שתקן כן על פי כ"י אחר מדויק, וכן כתוב באמת בכ"י ברלין: «ונשלם בחדש תמוז תתק"ח בקרית בדרש»⁽²⁾ הם: בספר המעמים שלו [כ"י דף פ"ה ע"א] וכן גם בספר העולם שלפניו [כ"י דף ק"ג ע"א] הזכיר את שנת תתק"ח כשנה שהוא עומה בה. אבל השיר הקטן שבסוף הכ"י שלספר העולם שלפניו: «נשלם ספר העולם, שבח לבורא עולם» וכו', הוא נעתק בלי ספק בשנוי משחת מן השיר האורגנילי, הנמצא בשאר כ"י לספר העולם, וצריך להיות כך:

נשלם ספר משפטי העולם

ובו נשלמו הדנים כלם

והודות לשם המבין כל נעלם

במרחשון שנת תתק"ט לעולם.

כן נמצא בכ"י פריס סימן 259⁽³⁾, וכן גם בקודקס לידן⁽⁴⁾. ובכן נוכל להחליט שראב"ע כתב חבוריו אלה בעיר בדרש בשנות ד"א תתק"ח—תתק"ט.

*

על דבר החכמים הנזכרים בספרי ראב"ע בחכמת האצטננונות וכן ע"ד כמה וכמה עניינים חשובים שבספרים אלו כתב מ. שמינשניידר מאמרים גדולים וחשובים במאסף Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft כרך XVIII [עמוד 118—201], כרך XXIV [עמוד 325—392] וכרך XXV [עמוד 378—428]. ויען שלא ירדתי לחקור בעומק הענין, כי אני רק לפרסם את הכ"י

(1) נמלא כי נעשים כמל Assemani במקום "בעיר בדרש" — כלי"י רודס [ר"ל בלי יאסוס] וכבר העיר ע"ז רח"ט במאסף ZDMG. כרך XXIV. עמוד 381. (2) ע"ן Monatschrift 1916 עמוד 194. ספר 7. (3) ע"ן ד. כהנא: חולדון ולכ"י. ווארשאי סרניד עמוד 24. (4) ע"ן קטלוב סל שמינשניידר עמוד 387.

באתי כדי לתת חומר ביד בעלי המקצת, לכן לא הוספתי לנוף הספר כל הערה, רק אחרי המלות שלא ידעתי לקרוא אותן בדיוק, מסני שצורות אותיותיה לא היו נכרות יפה, שמתי סימן שאלה [9] ובמקום שגם בקריאה שמחית התבוננתי איזו מעות המעתיק או חסרון מלה או מלות, שמתי סימן כזה [10]. יש בכ"י מלות שהמעתיק נטה קוים קטנים עליהם, לאות שנעתקו על ידו במעות. ואני שמתי מלות ההן בין סימנים כאלו [—]. עוד עלי להזכיר כי בראש הב"י לספר העולם שלפנינו כתוב: «בעד אל חי מכל נעלם יחל [11] את ספר העולם».

לספר העולם חבר ראב"ע גם שמה אחרת. גם זאת נמצאת בכ"י בספרית הוואסיקאן בסימן 477 [מדה פ"ו ע"א עד דף צ"ד ע"ב]. תחלת הספר: «ברוך השם המיוחד שהוא הכל ומאתו הכל» וסופו: «ואם היה בשפלות יורה דבר רב רק יהיה נבזה ואם במרובעים היה אמצעי». ע"כ, והחכם מ. ששיינשניידר מסמן את השמה שלפנינו כאן: «ספר העולם A» ולשני בשם: «ספר העולם B»⁽¹⁾. וכנתנו לספר העולם B כתב: "vorkommt תתק"ב 1142 worin das Jahr", ועל יסוד זה קורא ש. ז. ח. הלברשטם לספר העולם B בשם: «מהדורא קמא, אשר הכרו ראב"ע כבר בשנת תתק"ב»⁽²⁾ — בעוד ששיינשניידר דקדק בלשונו ולא כתב שראב"ע חבר ספרו זה בשנת תתק"ב, רק כתב שזכר בו שנת תתק"ב. וכן אני רואה עתה באמת בכ"י ואשיקן 477 דף צ' ע"ב, שהדין עם ששיינשניידר. וכאותו המקום גופו מזכיר ראב"ע גם שנת תתק"ח, אבל אין מזה כל ראיה שחבר הספר בשנים אלו, כי ראב"ע הביאן רק בתור רומא לחשובנו. והנה לפי דעת הרב דר. ה. הרצוג⁽³⁾, שהוא מוסמא גדול בחכמת ראב"ע וספריו, חבר ראב"ע את ספר העולם B — שהוא מהדורא קמא — בעיר רומא. נמצא חברו סביב שנת תת"ק, כי ידענו שבשנה זאת התגורר ראב"ע ברומא, כמו שדשם בראש פרושו לקהלת ובסופו⁽⁴⁾. אבל לדעתי לא ברומא חברו. כי הנה בדף a 88 של הב"י 477 הנ"ל העלה ראב"ע מולות של כ"ב ערים ומסיים כך: «רומא מול אריה, פיזא אימרים דגים ולפי מה שנסית היא למול דלי שלש מעלות. לוקא, לפימה שנסית פ' עמים מולה מרמן רק בנבול צדק» עכ"ל. ואנחנו יודעים כי מרומא נסע ראב"ע לעיר לוקא, שהיא קרובה מאוד לעיר פיזא, והתגורר שם סביב שנת תתק"ה⁽⁵⁾ ואין ספק שלא היתה מענינת אותו העיר לוקא ולא נסה את מולה שתי פעמים מרמן שהתגורר בה. לכן לדעתי צריכים אנו לומר שחברו עכ"פ אחרי שכבר הלך לו מרומא ואחרי שחבר התגורר בלוקא.

ואלה שמות החכמים, הספרים והמקומות הנזכרים בספר העולם זה שלפנינו. [מספר הדף והעמוד מציין את הדף ואת העמוד שבכ"י ואשיקן סימן 390, ורשמתי בפנים הספר.]

(1) במאסף ZDMG כרך XXIV עמוד 2, 343. שם מס' עמוד 344. (2) בהקדמו לספר העזר לראשי, ליק עמוד 13. ושם אחר המספר 344 ליד להיום סימן כה: (3) במסכו חלי מיום 5 יולי 1933. (4) עיין רחין: Reime u. Gedichte des Abr. Ibn Ezra כרסלו 1885 עמוד 16—17. (5) כי נסעה רחם נמר מס' חם פרושו ליסעי עיין רחין פכ"ל ע' 22. ועיין לכל הענין מס' ספרי ראשי, למס' עם פרוש "משנה לעזרה", וינא חרפיו מכוח ע' XXXV והלחה, ומאמרי "ראשי" בעיר לוקא" [הפוקר, חודשט, סוליד ע' 77].

אברום [והוא ראב"ע] 147b — 154a.

אברום אל זרקל. 148a — 149a.

אברו 147b — 148a — 148b.

אבו מעשר 146a — 155b — שם שם — שם שם — 156a — 156b.

אבו סארק, 154a.

אל בתאם, 148b.

אל בתאנ, 156b.

אל אנדרונג הישראל, 156a. אל אנדרונג, 157b.

אל הינר, [ארץ הודו] 155b.

אולסניא [עיר Valenciennes? בצרפת.]

אל מהדיא, 152b. [Mehedia בצפון אפריקה.]

אל מדיא, 152b. [Almeria בדרום ספרד.]

אל קוראן, 152b. [Kairuan.]

אל כנדי [עין יעקב אל כנדי]

אפלטון, 154a.

אל צופי, 149a. — שם שם.

ארץ ארוב, 152b — מלכות אדום, 155b.

ארץ אל חנאן, 155b.

ארץ אל צין, 155b.

בגד, 152b.

ברדש, 152b. [Beziers]

בויה, 152b. [Budsajah בצפון אפריקה]

במלסיות 147b — שם שם — 148a — שם שם — שם שם — 148b

שם שם, — 149a — שם שם, — 151a — שם שם — שם שם. — 151b.

בלנסיה, 152b. [Valencia]

בני שאכר, 147b.

ברגן [ארץ] 152b — 155b. (?)

ברנדא, 152b.

חורניאום 149a. חורניאום המלך 151b.

הודו [ארץ] 152b — אנשי הודו, 155b.

וואשקא, 152b. [? וואשקא = Huesca במסרד]

חילה [ארץ] 152b.

חכמי המולות, 153a.

חכמי הודו, 149a — 147b — 148a — 149a — 156a — 156b — 157a.

חכמי הנסיון, 146a — 147b.

חכמי ישמעאל, 148a.

חכמי מצרים, 146a.

חכמי פרס, 149a — 150a — הפרסים, 150a.

חכמי המספר, 150b.

חכמים הקדמונים, 151b — 154b.

- חכמים האחרונים, 151b — 154b.
 חנוך, 151b.
 חנוך הקדמון, 152b. חנוך הראשון, 155b.
 חנוך המצרי, 152b.
 חונם, 152b.
 יחיי בן אבו מנצור, 148a.
 יון [ארץ] 152b — 155b.
 יעקב אל כנדי, 153b — 156a.
 ישמעאל [מלכות] 155b — ישמעאלים 157b.
 ישראל [ארץ] 155b.
 כורסאן, 152b. כורסאן, 155b. [ארץ] (?)
 כנען [ארץ] 152b.
 לוחות אל בתאני, 156b.
 לוחות חכמי הודו, 146a.
 לוחות חכמי הנסיון, 146a — 147b.
 לוחות במלמיוס, 148b שם, שם.
 מאשא אללה, 153a — 153b. שם, שם, 156a.
 מכב, [עיר] 155b. [Mekka].
 מצרים [ארץ] 152b — שם שם — 155b.
 מלאם [מדינת] 152b. (?)
 ספר מחברות המשרתים, 146a.
 ספר הגשם לאמלסון, 154a.
 ספר התקופה ליעקב אל כנדי, 153b.
 ספר יצירה, 150b.
 ספר הזודות של חנוך, 151b.
 ספר המכודים [לראב"ע] 152a.
 ספר ראשית החכמה [לראב"ע] 157a.
 עראק [ארץ] 152b. אל עראק, 155b — שם, שם.
 ערב [ארץ] 152b.
 פשתים, [פלשתיים] 157b.
 פרס [מלכות] 152b.
 פלדמן, 152b.
 פיזא, 152b [Pisa].
 קדרים, 157b.
 קדרים (?) 155b.
 קרדובה, 152b.
 קביץ, 152b [Gabes? במונים].
 רומא, 152b — 155b.
 שיביליה 152b [Sevila].
 שרגושה 152b [Saragossa].

ספר העולם לרבנו אברהם אבן עזרא.

בעז אל חי מכל נעלם
יחל [ז] את ספר העולם.

אם מצאת ספר אבן מעשר במחברות המשרתים לא תאבה לו ולא תשמע
אליו, כי הוא סומך על המחברות המשרתים במהלך השווה ואין חכם מודה לו,
כי האמת לדעות המחברות כנגד גלגל המזלות. גם לא תסמוך במחברות המוכבים על
לוחות חכמי הודו, כי אינם נכונים כלל, והנכון שתסמוך על לוחות חכמי הנסיון בכל
דור ודור. והמחברות הם מאה ועשרים, וככה תוכל לדעת ומספרם. ידוע כי כל חשבון
שיתחבר מאחד עד איוה ומספר שירצה תוכל להוציאן מן ערכן אל חציו עם חצי אחד,
ודמיון זה רצינו לדעת כמה מספר המחברות מאחד ועד עשרים, והנה נערוך עשרים על
חציו שהיא עשרה, ועל חצי אחד, והנה יעלה המספר מאתים ועשרה. והנה נחל לדעת
כמה יחיה מספר המחבר השניות והמעט שיתחברו שני כוכבים לבדם, וידוע כי
המשרתים הם שבעה, והנה יש לשבתי עם המשרתים שיש [146 b] מחברות, והנה
ששה על חציו וחצי אחד יעלה אחד ועשרים. וככה מספר המחברות השניות, רצינו
לדעת כמה השלישיות, והנה התלוננו ושמונו צדק עם שבתי ועמהם אחד מן האחרים
החמישה ויעלה המספר חמשה. ערכנו אותו על שנים וחצי [ז] וחצי, עלו חמש עשרה.
ומחברות מאדים שלשה ערכנום על שנים עלו ששה. ומחברות חמה שנים, ערכנום אל
אחד וחצי עלו שלשה. ומחברות נגה עם השפלים אחת והנה הכל חמשה ושלשים.
וזאלה הם מספרי המחברות השלישיות. רצינו להוציא המחברות הרביעיות, והנה נחל
משבתי וצדק ומאדים עמו, ובעבור שצריך לשלשה שיתחברו עמו תחלת המחברות
ארכעה, ערכנום על שנים וחצי, יעלו עשרה ואחד כך יהיו מחברות שבתי וצדק עם
האחרים, ויהיו שלשה, ערכנום שנים על ששה והנה י"ו. ואחד כך נחל שבתי עם
מאדים ויהיו שנים ערכנום על אחד וחצי, עלו שלשה, ואחד כן מחברות אחת, והנה
עלה מספר שבתי עשרים מחברות, והנה יחל צדק משלשה, ערכנום על שנים, עלו
ששה, ואחד כן מחברות אחת, הנה ארכע מחברות. ומחברות חמה עם השפלים ממנה
אחת, והנה הכל חמש ושלשים מחברות רביעיות. רצינו למצוא החמישית ומצינו לשבתי
חמש עשרה ולצדק חמש ולמאדים אחת. הנה עלו המחברות החמישיות אחת ועשרים.
ומחברות הששיות יש לשבתי שש ואחת לצדק והנה שבע ומחברות השבעה
אחת. והנה עלה המספר מאה ועשרים מחברות, וכל המחברות הם ממספר שאינו זוג
ותחלקו על שבעה. והמחברות הגדולות היא מחברות צדק עם שבתי במול טלה. וזה
היה בעבור [147a.] שהם כוכבים כבדים. והנה לא יורו על הפרטים כי אפשר
הכלל. ובעבור כי מול טלה תחלת המולות, על כן תקרא זאת מחברות גדולה. וזאת
המחברות תהיה קרוב מאלף שנה, כי כן דרך מהלך שניהם. כי אחד שיתחברו שניהם
במול טלה יתחברו אחר עשרים שנה בבית השלישית של טלה שהוא מול קשת והוא
התשיעי ממקום מחברות הראשון. ואחר עשרים שנה אחרות יתחברו בבית השלישית
האחד שהוא מול אריה שהוא תשיעי למול קשת. ואחר ששים שנה ממחברות הראשונה

יתחברו במזל מלה, כאשר החל בתחלה כי הוא תשיעי לארית, רק לא יתחברו במעלה הראשונה רק בקרוב מרביעית מזל יותר. ככה יעשו עד סוף מאתים וארבעים שנה או מאתים ושישים שנה, והנה יתחברו בבתי השלישיות י"ב פעמים או שלש עשרה. ואחר כך יצאו ממזלות האש אל מזלות העפר שהם סמוכים להם. וכאשר יחלו לצאת שם תקרא המחברת התיכונה. וככה ילכו משלישות אל שלישות עד סוף י"ב פעמים, או י"ג פעמים. ואחר כך יצאו לשלישות מזלות הרוח ואחר כך למזלות המים על המשפט שהוכרחתי, והקרוב מאלף שנים ישיבו להתחבר במזל מלה. והנה מחברתם מעשרים שנה לעשרים שנה בבתי השלישי באי זו שלישות שיקרא תקרא המחברת הקטנה. המחברת הגדולה תורה על נביא שיקום להקים אותה אם היה מקום המחברת בבית התשיעי או בבית השלישי וכנגד המזל הצומח בתקופ' שנת המחברת, כי אלה שני הבתים יורו על אותות ומופתים.

ורבים יחשבו כי יש בכחם להוציא המזל הצומח בשעת התחברות הכוכבים העליונים. וזה לא יתכן [147 b.] בעבור שני דברים, האחד שאין מקום צדק ושבתאי בכל הלוחות שזה, אפילו בלוחות חכמי הנסיון אע"פ שנגית המחלוקת שיש בין חכמי הודו ובין חכמי הנסיון, כי הם היום בקרוב מתשע מעלות. ומדרך אחרת אילו התברר לנו ומקום שבתאי במהלך השנה גם מקום צדק והוא אמת ונכון באי זה לוח שיהיה מלוחות הנסיון, לא נוכל להוציא רגע המחברת בעבור תנועת אלה שני הכוכבים. ואם יוכלנו לדעת היום שיתחברו בו דבר גדול הוא.

והנה עוד אוסיף לך ביאור. אמר בסלמיוס, יחכמי דורנו מתהללים כי יוכלו להוציא המזל הצומח בכל מדינה ומדינה בתקופת השנה שהיא רגע הכנס השמש במזל מלה. ואני אומר כי אין יכולת בי לדעתו. גם לא ידעוהו אשר היו לפני גם הבאים אחרי. אמר אברהם הנה אפרש לך מעם בסלמיוס. דע כי אין יכולת באדם לדעת כמה שנת החמה באמת, ומעם השנה שוב השמש אל נקדת מחברת שני הגלגלים הגדולים ששם תחלת הצפון, והכלים העשויים לדעת בהן גבהות השמש בחצי היום, אם היו מדוקדקים היטב, יוכלו להוציא בהם הראשונים ולא השניים. וכבר אמרו בני שאכר שעשו שלשה כלים שחלקום לראשונים גם היו לזקת (1) בהם עשרה שניים, וכשהיו לזקחים בהם גבהות השמש בחצי היום היה מחלוקת ביניהם כמו שני חלקים האשנים. וזה הדבר יבא משעות האומנות. ואם אמרנו שנקח הצל על הארץ, גם יבא (2) המעות לשם מפת הארץ אם לא היתה ישרה, גם מפת העמוד אם לא היה ישר, גם מפת עמידתו. ואחר שהדבר ככה הוצרכו כל חכמי המזלות לדקדק דור אחר דור. כי הנה אברכו אמר כי [148a] שנת החמה שם"ה ימים שלמים ורביעית יום ופחות ממנו, ולא ידע כמה הפחות. ובא בסלמיוס אחריו ודקדק יום תקופת השנה והרגע בדרך קרובה וככה עשה, ואין יכולת באדם לדעת מתי תכנס במזל מלה בכל מדינה ומדינה אם לא ידע כמה מרחב המקום, שטעמו מרחבו מקו השנה. והנה יסתכלו כמה רוב גבהות השמש בחצי היום בהיותו בסוף צפון שהוא ראש סרטן, גם יעשו ככה בהיותו בסוף דרום שהוא ראש גדי. ואחר דעתם זה, יוכלו להוציא כמה מרחב המקום במעלות וראשונים אם הוא קשת נסיית השמש נכונה. כי חכמי הודו אמרו, שהוא כ"ד מעלות ושלמות, ובסלמיוס אמר שהוא יותר מכ"ג מעלות. ויותר מן מ"ה חלקים ופחות מן נ"א, חלקים. והנה בסלמיוס לא

יכול לדעת האמת. ואברכו אמר שהוא י"א חלקים משמנים שלש בכל הגלגל והנה הוא כ"ג י"א. וחכמי ישמעאל דקדקו יותר מכולם והסכימה דעתם כי קשת הגטיה היא כ"ג ל"ה, חוץ מן יחיי בן אבן מנצור ואברהם אל זרקל שדקדקו יותר מכולם ואמרו כי הוא כ"ג ל"ג. ואחר שידע מרחב הארץ במעלות ושברים יפה גבהות השמש בחצי היום שהיא קרוב להכנסה אל מזל סלה ומשם ידע. ודמיון זה, הינו במקום שרחבו מ"ב מעלות ל"ט חלקים, והנה ראוי להיות גבהות ראש, והמעם שתכנס השמש במזל סלה מ"ז מעלות ל' חלקים, והנה לקחנו השמש בחצי היום קודם שתכנס במזל סלה ומצאנוה מ"ז כ', גם לקחנו גבהות השמש בחצי היום הבא אחריו, והנה ראוי להיותו מ"ז מ"ד, ומעם זה בעבור כי נמנית השמש ביום אחד כשהיא במזל סלה קרוב מן כ"ד חלקים. והנה יבא לכל שעה בין היום הלילה חלק אחד. וכבר אמרנו כי היה גבהות [148b] השמש ביום שעבר מ"ז כ'. והנה נשאר עשרה חלקים להשלמי גבהות סלה במקומנו, או ידענו כי אחד עשרה שעות אחר חצי היום תכנס השמש במזל סלה, שהם ארבע שעות מן הלילה, וכאשר יהיה זמן ארוך בין תחלת השנה שדקדק אחד מחכמי המולות ובין חכם האחר הבא אחריו, כי יתחברו מן השניים שלא יוכל האדם לדקדקם ראשונים, עד שיעלו לימים והנה יחלק החכם האחרון מרת' הזמן שיש בינו ובין הקדמון ויוציא מהלך השוה לשמש. ואם טעה הקדמון מעט יהיה הפעות נמצאת עם האחרון, כי הוא סמך עליה כי אין לאל ידו לעשות דבר אחר. והנה מצא בטלמיוס כנגד ערך זמנו אל זמן אברכו ששנת החמה היא פחותה מרביעית יום חלק מן שלש מאות ביום, והיה הזמן בינו ובין אברכו מאתיים ופ' שנה. ובטלמיוס אמר כי מקום גבהות השמש במעלה השישי ממזל תאומים, ככה היה וככה יהיה לעולם. והנה באו אחריו מדקדקים רבים אינם פחותים ממנו בחזמה, ומצאו בת"ש ועשרים שנה שיש בינם ובין בטלמיוס ארבע מאות יותר על המהלך השוה של בטלמיוס, ע"כ לוחות של בטלמיוס אין להם ממש היום. והתמה מאדם גדול שתקן לוחות כמהלך השוה של אל בתאם והוא אומר כי לוחות בטלמיוס הם, גם אלה המדקדקים מצאו גבהות השמש בזמנם על שתיים ועשרים מעלות ממזל תאומים, גם בטלמיוס אמר כי מהלך הטובים שהן בגלגל העליון מעלה אחת בכל מאה שנה. ואלה מצאו מהלכם למאת שנה מעלה וחצי. והנה יש מהם שאמרו כי הנרעון מרביעית שנה בכל שנה חלק ממאה וששה ביום, ויום (י) מהם שאמר חלק ממאה ועשרה. והנכון כפי אמנתי שהוא חלק ממל"א והנה נסמך על מקום [149a] השמש שהיתה בימי אל צופי, ולא שמענו שהיה כמותו מדקדק כחשבון המולות והוא גורה כן. ובא אחריו אברהם אל זרקל, ולא היה ברורו חכם כמוהו ודקדק מקום השמש בזמנו, והנה היתה שוה כדרך שאמר אל צופי. והנה התברר לך כי אין כח באדם לדעת מזל הצומח בתקופת השנה על כן אמר בטלמיוס (י) וחכמי הורדומצרים וסרס ודורו ניאוס אמר כי לעולם נסתכל אל רגע מחברת המאורות או נכחם ההוא מהם בתחלה קודם הכנס השמש במזל סלה כי נוכל לדקדק אותו כהוגן שלא יהיה בו שום קרוב בכל מקום שנרצה וממנו נוכל לדקדק ולדעת כל דיני העולם. וזה נכון בעבור כי שני המאורות יורו על העולם יותר מכל המשרתים כי (י) המושלים, וכל הקדמונים מודים כן. והנה בטלמיוס אמר המתכל (י) אם נקדרה השמש או הלכנה ומהם תוכל לדעת כל המקרים שיקרו באותה שנה ואינו סומך אלא על המזל הצומח בתנע

מחברת המאורות אם נקדרה השמש, אי על המול הצומח ברגע נכת המאורות אם נקדרה הלכנה, כאשר אפשר עוד¹ והנה הסתכל במחברת הגדולה אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכתם אי זה מהם שיהיה תחלה קודם הכנס השמש במול סלה. גם הסתכל אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכתם קודם הכנס השמש אל תחלת רביעית הגלגל ששם תהיה המחברת הגדולה, גם הסתכל אל המול הצומח ברגע מחברת המאורות או נכתם אי זה מהם שיהיה קודם המחברת הגדולה שתהיה המחברת באותו החדש. והנה אם היתה המחברת במול סלה אין צורך להוציא מול צומח רק אחד לבדו [149b.] ואם בשאר הרביעיות פעמים יש להוציא מול אחד⁽¹⁾ עם הראשון גם יש פעמים שיש להוציא שנים. וזה לא יקרה אם לא היתה המחברת במול הראשון מרביעית הגלגל. ובעת המחברת הסתכל אל עיני שבתי וצדק וראה אי זה מהם יותר קרוב ממקום גבהותו או ממקום שפלוחו כנגד גלגל הגדול שמיצקו רחוק ממוצק הארץ. והסתכל גם אי זה מהם קרוב אל מקום גבהות גלגל הקטן. ואם שניהם ישרים בהליכתם או שנים אחורנית ואי זה מהם רחבו צפוני או⁽¹⁾ וכמה רחבו והשתכל⁽¹⁾ לאי זה מהם יש מהם⁽¹⁾ שלטון בבית. והנה אם מצאת כי שבתי הוא קרוב אל גבהותו יותר מצדק או רחבו צפוני וצדק דרומי או הוא בחשב האפודה או מרחב שבתי צפוני יותר רב המרחב⁽¹⁾ צדק והוא צפוני או שבתי בחשב האפודה ומרחב צדק דרומי או שניהם דרומים ומרחב שבתי סתות ממרחב צדק, גם שבתי במקום שיש שם שלטון, או יורה כי העם הקדמון השוכן באי זה מקום שישכון לא ינוצח ולא יסע ממקומו. ובעבור תולדת שבתי ירגו בעולם שנאה וקנאה ואיבה ותחרות ורעב ומיני תחלואים. ואם היה כל זה הכח שהוכחנו לשבתי לצדק, או יורה על עם חדש שיתגבר על העם הקדמון ותסב המלוכה מאומה לאומה וכפי מבט מאדים ככה יהיה שפיכת דמים. ואם היה מזרחי או יפלו חללים הרבה, ואם מערבי יהיה הפחד והמלטול יותר מן ההרג. ואם יביט נגה אליו אי זה מבט שיהיה, יחסר מרעתו. והסתכל לעולם ביום המחברת איך יביטו הכוכבים אליהם, כי הוא עיקר גדול. כי אם יביט מאדים מבט נוכח או רביעית או יהפך העולם ברוב המלחמות [150 a.] ואם נגה ירכה המשגל והזנות עם¹ שובע בלא מלחמה. ואם הלכנה תהיה במקום טוב, כל האדם יהיו בשמחה והפך הדבר אם היתה עם אחד המזיקים. אמרו חכמי ספרס לעולם הסתכל אל החלק הנקרא אל פרדאר והם תוורם חלילה בכל שבועים וחמש שנים. וככה תחלתם, השמש בתחלה עשר שנים תתבודד היא לשמש בשביעית חלקה, ובשאר השביעיות ישתתפו הכוכבים עמה כאשר הם במערכת חניכילי שרצים. ואחר כן תשמש הלכנה, תשע שנים ותתבודד בשביעית מחלקה ובשאר ישתתפו עמה. ואחר כן ראש התלי שלש שנים ואחר כן צדק שתים עשרה, ואחר כן כוכב חמה שלש עשרה, ואחר כן כוכב חמה שלש עשרה⁽¹⁾ ואחר כן שבתי אחד עשר, ואחר כן הונכ שתי שנים, ואחר כן מאדים שבע שנים. ואחר כן נגה שמנה שנים. ומעם מספר אלה השנים לא ידעת, רק אדע מעב זה המערכת למה היא כך. כי החלו לתת אלה החלקים כפי חשבון מול סלה, כי מי שיש כבודו בתחלה הוא ישמש בתחלה. ומעם שנות נגה וצדק ידוע כי ככה מספר שנותיהם הקטנות, כי לטוף זה המספר ישונו אל מעלותם. ואם תרצה לדעת זאת השנה שהיא שהיא⁽¹⁾ שנת תתק"ח מי הוא המצונה כפי חשבון הפרסיים, ונהגה היא הרביעית מחלק מאדים. וכל אחד מתבודד בשביעית מחלקו וישתתפו האחרים עמו

בשאר השביעיות. ואם מען טוען, הנה ראוי להיות כל שבועים וחמש שנים השניות
דומות לראשונות, כי המשרתים והמשתתפים הם שנים, הנה התשובה, כי לא יתכן
מדרך החשבון שימצא מול צומת וערך הכוכבים אליו וערך זה אל זה שות לעולם
אלו היה העולם עומד לעולם. [150b] וזה הדבר תוכל להתבונן, כי הנה שבתי
יש לו תמונות רבות משונות מפאת השמש. גם מפאת כל המשרתים גם
מפאת הכוכבים העליונים והם נוסעים בכל שבועים שנה מעלה אחת והנה לא יהיה
לו הערך שיהיה לו בתחלה אל אחד העליונים אלא אחת ב"ה אלף שנים ואין צורך
להאריך בזה כי כבר הזכירו בעל ספר יצירה שתי אבנים בונות שני בתים, שלש בונות
ששה בתים, ארבע בונות כ"ד ומן עשרה ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר
ואין האוזן יכולה לשמוע. על כן לא יתכן מולד ואדם שידמה למולד אחד במדות,
כי אין הנגלה עומד על מתכונת אחת, רק על כל רגע תתחדש מתכונת. שלא
היתה כמוה ולא תהיה, וחכמי המספר ידעו זה.

אמר מאשא אל לה, אם ידעת מול המדינה הסתכל ובתקופת שנה
המחברת איך מבט הכוכב לאותו המול ואיך בעל המול. וכאשר תראה בן תדין,
כי אם היה מאדים או שבתי במבט נכת או רביעית אל המדינה ואין כוכב טוב
מביט אל המול ובעל המול נשרף משמש או הוא באחת יחידות מול המדינה והוא עם
שבתי או מאדים או במבט נכת או רביעית עמהם, יורה על רעה גדולה שתבא
למדינה, ויותר קשה אם היה המזיק כמול המדינה. והנה מצאת בעל מול המדינה
בבית השמיני כנגד מול המדינה או בבית שנים העשר או בבית השש או ימותו
ויפלו ביד אויביהם, ואם היה כוכב טוב כמול הצומת עם כוכב מזיק, הסתכל לא
זה מהם יותר כח מפאת עלותו בגלגלי ומפאת חשב האפודת כאשר מירשת. וכאשר
תראה בן תדין. ודע כי נגה יסיר נזק מאדים במחברת או במבט עד שלא יראה נזק
מאדים כי אם במחשבות וברברים, ואין [151a] לנגה כח להסיר נזק שבתי רק
צדק בן במחברת בין במבט יסיר נזק שבתי. וזה שאמרנו, על מנת שלא יהיה
נגה או צדק תחת אזור השמש, כי אם היו כך לא יועילה ובטל מירס אמר כי
לא יוכל צדק להסיר נזק מאדים אע"פ שהוא עליון ממנו כי אין לצדק עם שבתי
ערך ודבר בערך נגה, והשמש לא תשכח להסתכל בכל שלשים שנה אל מחברת
שבתי עם מאדים כמול סרטן שהוא מול העולם, והסתכל בכל מדינה ומדינה איך יעמדו
הכוכבים כנגד מולה.

אמר במלמירס, אם יתכן להיות קדרות השמש אי זו שנה שתהיה נסתכל
אל רגע הקדרות וכפי המול הצומח כך נדין. והנה אם קדרה השמש בולה, או יהיה
הדין גמור, וכפי הקדרות ככה נתן מן הדין. ונכונה דבר, כי רגע הקדרות הוא רגע
מחברת שני המאורות כאמת, ואין ככה רגע שאר המחברות. וככה נדין. נסתכל אל
מקום המחברת אם היתה באחת הבתים ישרם על צורת האדם, ויש כוכבים טובים
מביטים אל השמש והלבנה בהתחברם והם במול על צורת בן אדם יורה על בריאות
בנופות בני האדם ושלוש והשקט ביניהם. ואם היו מזיקים עם (:) המאורות מביטים
אליהם או הדבר בהפך חלאים והרג רב יהיה בעולם, ואם היתה המחברת במזלות
המים ומזיקים אליהם יהיו (:) רעות לכל ימי שתולדתו מן המים ולפורשי
ימים. וככה תדין אם היה במלה על בהמה דקה ולשור בגסה ואריה על חיות השדה.

אמר בסלמיוס אם רצינו לדעת הזמן שיראה בו רוב הדבר שיורה עליו וישוב מיד הלך וחסד, נשתכל אל מקום קדרות השמש או הלכנה ויראה באי זה בית יהיה מן הששה בתים שהם למעלה מן הארץ, כי אם היה בתחלת הבית הראשון, יהיה זה בתחלת השנה, ואם במזל השוקע, ובמזל השנה, ואם בתחלת הבית העשירי, בחצי השנה. [151b] וזה הכלל, נתן לכל בית שני חדשים ותחל מהמעלה הצומחת למעלה אחרנית, ואת דעת בסלמיוס, והחכמים הקדמונים וגם האחרונים לא הסכימו עמו כי בקדרות השמש נקח לכל שעה ישרה שנה המימה וכפי חלקי השעה כך נקח מהשנה וככה יהיה מתחלת (ו) שיורה עליו עד סופו כפי השעות בין טוב בין זולתו. והדבר הרב יראה בזמן האמצעי שהוא רגע המחברת באמת הוא הנלקח מהלוחות לא המחברת שהוא נלקח כנגד מחברת העין, ובקדרות הלכנה יתנו לכל שעה ישרה חדש, ודעתי נוטה עמהם, ודע כי טובב ומה אם היה בבית אחד המזיקים ועם המזיקים והוא קרוב אל המחברת בעת קדרות הלכנה אין מזיק כמותו. והטובבים המזכים במבט הנכח בקדרות הלכנה יועילו מן המחברת עד קדרות השמש והמזיקים בנכח יזיקו יותר מה שיזיקו במחברת לפי שכשהם במחברת הם נשרפים מן השמש.

אמר קורניאוס המלך כי מצא בספר הסידות של תנ"ך שצוה שישתכל אדם לעולם בתקופת שנת המחברת שבתי וצדק במחברת הגדולה או האמצעית או הקטנה אל מקום המשרתים בתחלת הבנים השמש במלה ויראה באי זה מזל יפול כח שנים העשר מן הטובב המזיק או הטוב, ודמיון זה מצאנו שבתי במזל שור על י"ד מעלות, והנה נתן לכל שנים מעלות וחצי מזל אתה, והנה עלו בדיניה חמשה מעלות, נשאר לנו מעלה וחצי ולכל מעלה נתן שנים עשרה מעלות, והנה יצא המספר לשמנה עשרה מעלות מזל מאונס, והנה כי שבתי הוא מזיק ויהי כי רע יבא לכל מדינה שהוא מזל מ"ח מעלות ממאונס ומעלה יארע לה נזק, כי אם היתה [152a] המדינה פחותה מאלו המעלות לא יארה לה נזק, ודע כי כת שנים העשר יותר חזק במחברת הגדולה מן האמצעית וכן האמצעית מן הקטנה והקטנה יותר מתקופת כל שנה ואם היה כת שנים העשר לטובב טוב יבא טוב למדינה, ואם התחברו שנים פחות במזל מדינה למזיק ולטובב טוב הסתכל אי זה מהם הוא התקיף וכחו יראה יותר מהאחר והרבה מהם תחת אור השמש אין כח לה והנה בבית נופל כנגד מזל המדינה גם אין כח לה גם כן הנה בבית קלנו או שנאחז, או הוא שב אחרנית ייש לך להסתכל בכל שנה ואף כי בשנת המחברת שכל מה שיורה שם יותר תקיף, והנה אם מצאת בעל מזל המדינה בבית השביעי, ויהי כי מלחמות יהיו (ו) עליה ואף כי אם יביט מאדים, ואם היה מהטובבים העליונים בעל המזל אל תדין דין רע על המדינה, אלא שתהי' במצור ובמצוק ולא יותר, רק אם היה שב לאחור או יחלש כחו ויותר רע אם היה תחת אור השרפה, ואם היה בעל הבית השביעי במזל הצומח דון כי הם יצטוו האויבים ואף כי אם היה מהטובבים השפלים, ואם היה בין בעל מזל המדינה ובין בעל הבית העשירי ממנה הסתכל אם הם במחברת או יש ביניהם מבט והסתכל מי הוא יותר תקיף, כאשר הזכרתי בספר המכתרים, וככה תדין, וכפי המבטים תדין, כי אם היה ביניהם מבט איבה, שהוא מבט רביעית או נכח, יתחדשו מלחמות ביניהם, ואם מבט אהבה, יהיה ביניהם שלום, ואם אחד המזיקים כאחת יתדות המדינה, הוא סימן רע על המדינה: וככה תדין אם

היה במל הצומת, יורה על רעות לאנשי המדינה בגופם, ואם כבית העשירי, יורה על רע שיקרה למלכה, ואם בבית השביעי יורה על רע שתהיה [152b.] לאנשי המדינה גם לנלחמים עליה, ואם בבית הרביעי, יורה על השחתת שדותיה וטרימה. ואם היה כוכב באחת היתדות דון לשוב, ואם היו כיתדות מויקים וטובים, דאז אי זה מקום הוא תקיף וכחז הוא יראה יותר. וכלל אמר חנוך הקדמון כי שבתי יורה על הוקנים ועובדי האדמה וצדק יורה על הדיינים ועובדי השם ומאדים על השרים ואנשי המלחמה והשמש על המלכים ונגה על הנשים והסריסים וכוכב חמה על החכמים והמספרים והנערים והלכנה על כל האדם, וכפי שיהיה בתקופת השנה תקיף או חלש ככה אותו שיורה עליו.

אמר חנוך המצרי כי כוכב צדק עם מול מלה יורו על ארץ וק. ומלכות פרס, ושבתי עם מאונים יורו על ארץ אדם, וכוכב חמה עם נדי על ארץ הודו ונגה עם עקרב על ארץ ערב, ומאדים עם אריה על ארץ ברגאן, ושמש עם דלי ארץ כנען ויון ומצרים, והלכנה עם בתולה ארץ כורסאן, וכפי הכוכב וכחז וכפי המול בתקופת השנה כן יהיו דברי כל אחד ואחד.

מולות המדינות [לא:] ידעו אדם בגדר מולה כ"א מעלות מסרסן. מצרים חמש מעלות משור. אל מהדיאה מולה שלש מאריה. חוילה מ"ו מבתולה, טונס ד' מבתולה, אפרמו מעלה אחת מאריה, רומא מ"ו מאריה, פיזא ג' מעלות מדלי, בדרש דנים, שהגושה שש ממלה, אל מריא עשרים ממאונים, בלנסיה שש מעקרב, קרדהבה כ"ב מתאומים, שיביליה ז' מדנים, גרנדא עשר מסרסן, אולסינא שש משור, מדינת סלאם שש מגדי, בוזיה ז' מתאומים, ומדינת וזשקא שור, וקביץ [?] שתיים מדנים, ואל קרואן מ"ו מסרסן. ככה נמצאו אלה כתובים בספר.

הנה יש לך להסתכל בכל מחברת בין גדולה בין אמצעית, בין קטנה אל מקום מאדים. כי אם היה עם שבתי או צדק בתקופה [153a.] או מבט [נגה] נכח או מבט רביעית עמהם, או יתחדשו מלחמות בעולם, והיה זה ברגיע מול המחברת אל מקום מאדים. ואתן לך דמיון. נאמר כי בתקופת השנה היה צדק בעשר מעלות משור ושבתי בשלש עשרה ומאדים במלה על שש ועשרים מעלות והמחברת היתה על ארבע עשרה משור, ואתן לכל מול שנה, והנה בשנת י"ב יגיע המול אל מקום מאדים, וכבר אמרנו כי היה על כ"ו מעלות ממלה והנה תחלת השנה יתל' ב"ד ממלה, ונבקש מה ערך י"ב אל שלשים, והנו שתי חמשות. והנה בשתי חמשות שנה שתיים עשרה למחברת שבתי וצדק הקטנה יהיה הרג רב בכל מדינה שמולה מלה או אחד יתרותיו. גם יש לנו להסתכל בתקופת השנה לראות מקום הכוכבים ואיך יביטו אל מול מלה שהוא בית המזל וככה נדון אם הם כוכבים טובים או רעים.

כל חכמי המולות אמרו כי מולות האש והרוח יורו על יוקר והרעב שיהיה בעולם, ויותר במולות שיתחברו שם, ומולות העפר והמים יורו על שובע גדול וזול, גם יש להסתכל בתקופת כל שנה כי אם היו שניהם שבתי וצדק במולות יקרים יורו על יוקר והפך הדבר אם היו במולות האחרים. אמר מאשא אללה, לעולם נסתכל וכתחלת השנה אל מקום הלכנה.

ברגע הפרדה מחברת השמש או מנכח, איזה מהם יהיה בתחלה קודם הכנס השמש במזל מלה. והנה אם התחבר עם כוכב רע או אליה מבט רע, יורה על רע בעולם. ואם טוב, תורה על טוב. ושבת יורה על תחלואים ושנאת חנם וקממות וזרזין מקומות וסביעת ספינות, וצדק יורה על שלום ודרכ תבואה והשקט ובמות, ומאדים על [מחלוקת] מלחמות ומכות ותנועות ממקום למקום, ונגה יורה שיתגבר בעולם התאוה והתענוגים. ואף כי בכל מקום שיש לו שלשון עליו או יהיה המזל [153b] ושם נגה מזל המדינה, וכוכב יורה על דרישת חכמה והצלחת הסופרים והחכמים גם התגרים.

אמר מאשא אללה, נסתכל לעולם בכל מחברת גדולה או אמצעית או קטנה גם בתקופת כל שנה אל המזל הצומח ברגע מחברת המאורות או נכחם ההווה בכל מדינה ומדינה. מרם הכנס השמש במזל מלה כי הוא עיקר גדול. והסתכל אל הממונה על מזל הצומח ברגע המחברת או הנכח והממונה הוא שיהיה לו שלשון במקום על מנת שיביא אליו. והנה אם מצאנו הממונה ביד הראשון או העשירי, יורה על יוקר גדול בחמה באותה המדינה, ויותר קשה אם היה מוסף בהליכתו, והמעט שילך יותר ממהלכו השנה, כי אם היה הולך פחות ממהלכו השנה או תוהו אחרית, ימעט היוקר יום יום. וככה הרין אם יתן הכח לכוכב שהוא באותה התורות הנזכרות, ואם היה באותה היתדות האחרות הדבר יהיה אמצעי, וככה בסמכים ובנופלים יהיה כולל. ואם היה הממונה נשרף מהשמש, יארע לתבואה נוק, ואם היה באותה היתדות או יהיה הנזק ואם בנופלים יהיה מעט, וככה תעשה שנה בשנה גם חדש בחדש.

אמר מאשא אללה, מקום המחברת יורה על שמן זית, כי כן נסה. והנה יש לך להסתכל אל הממונה אל מקום המחברת, וכאשר תראה כן תדין כאשר דנה בממונה על התבואה. ודע כי אם היה הממונה בבית כבודו ותיקר הדבר ופחות ממנו אם היה בביתו, ואם היה בבית קלונו, יהיה זול עד די ואם בבית שנאתו יהיה זולגם כן ולא כראשון.

אמר יעקב אל כנדי בספר התקופה שלו, הסתכל קודם הכנס השמש במזל מחברת המאורות או נכחם הדעות מהם בתחלה ואם [154a] מצאת המזל הצומח ממזלות המים יורה על גשם שירד באותה [המאור] המחברת או אותו הנכח ואף כי אם היתה מקום המחברת או הנכח באותה היתדות הצומח בעת ההיא על פי רחב המדינה שאתה מתקן לה המאורות. ואם היה מקום המחברת או הנכח באחד הבתים הנופלים דון כי גשם לא ירד בכל אותו, החדש ורוב אותה השנה. ואם המזל הצומח ממזלות המים ובעל המזל יביא אליו, גם זאת עדות שלמה על דעת המפר, ואם שם הממונה בצומח או יהיה יותר ויותר, ואם היה הממונה עם המאורות או יהיה מטר רב מאוד, ואם תרצה לדעת היום שירד בו המטר, השתכל [ו] אל היום שתגיע הלכנה אל המעלה הצומחת או יהיה המטר, ואני אברר את האומר אם לא היה כן, יהיו עננים ולא ירד מטר. וככה אמר אפלטון בספר הגשם שלו והוא דבר מנוסה. ודע כי הכוכבים החוזרים לאחור יורו על מטר ואף כי השפלים שהם לסמך מהשמש ואף כי אם היו בין שפלים או עליונים במזל נקבה. ויותר עדות ברורה כי אם היה המזל מן הקרים, בין שיהיה ממזלות העפר או ממזלות המים.

ומול דלי יורה על המים בעבור הכוכבים הנקראים שפך שיש שם. (י) גם מול אריה יורה על המים בעבור צורת הספינה שיש שם.

אמר אבן סאדק לעולם בעל הבית השביעי מן הכוכב העליון הוא מפתח לו. והנה מפתחות שבת המאורות כי בתיהם לנכח בתיו על כן אם תתחבר הלכנה או נתן הכח לשבתי בכל מחברת או נכח שיש לה עם השמש. דע כי באותו החדש יד מטר ותוכל לדעת היום שירד בו שתספר המעלות היישרות שיש בין מקום המחברת או הנכח אל מקום מבט שבת השלם וכשישלים מספר אותם הימים [154b] שתתן לכל מעלה יום אחד או ירד המטר. ויותר עדות ברורה אם יתכן שתהיה הלכנה באותו היום על אות מפתחות שלה, ואלה הם השנים עשר מפתחות של הלכנה. האחד רגע המחברת שהיא עם השמש חלק בחלק. והשני שתהיה רחוקה מהשמש במעלות ישרות י"ב מעלות. והשלישי שתהיה רחוקה מ"ה מעלות שהוא שמינית הגלגל. והרביעי שתהיה רחוקה צ' מעלות שהוא רביע הגלגל. והחמישי שתהיה רחוקה מהשמש קל"ה מעלות שהם שלש רביעיות הגלגל. והשישי שתהיה רחוקה מהשמש קס"ח מעלות והכלל שתהיה כינה ובין נכח השמש י"ב מעלות, והשמיני שתהיה רחוקה מהשמש קצ"ב מעלות, והמעט שתהיה מרחקה מנכח השמש י"ב מעלות. והתשיעי שתהיה רחוקה מהשמש רכ"ה מעלות, והמעט שיהיה מרחקה מהשמש שלש שמיניות הגלגל. והעשירי שיהיה מרחקה מהשמש ר"ע מעלות, והמעט שיהיה מרחקה מהשמש רביעית הגלגל. ומפתח הי"א שתהיה רחוקה מהשמש שט"ו מעלות, והמעט שיהיה מרחקה מן השמש חצי רביעית הגלגל שהוא השמינית. ושנים עשר שתהיה רחוקה מהשמש שט"ח מעלות, והמעט שיהיה מרחקה מהשמש י"ב מעלות לפניה. ואלה המפתחות ניסום הקדמונים והאחרונים. ולעולם הסתכל אם היה כוכב חזר אחרנית בבית הראשון יורה על גשם, כי כח הכוכב ההוא בבית הראשון יחשב ככח בעל הבית ובעל הבית השביעי לצדק הוא לכוך חמה ושניהם יורו על הרוחות. והנה הסתכל בכל חדש וחדש אם היה בעל הצומח צדק או כוכב חמה ויביט זה אל זה ואף כי אם היו ביתרות מאחד מולות הצומח או יורו על רוחות רכות שיתחדשו בעולם. וכל זה אם היו באחת יתדות מולות המדינה או יביטו אל המול, ואם היה [155a] נגה או מאדים בעל מול הצומח ויביט זה אל זה, ואף כי אם היו באחת יתדות הצומח הנה יורו על גשם בברקים וקולות ולפירים, ויותר אם היה ביניהם מבט רביעית או איבה. ואם אחד מהם יהיה במול עפר או יורה על הכרד. ויש לך להסתכל לעולם אל שבתי בתקופה, כי אם היה באחד ממולות העפר ולא היה כוכב טוב מביט אליו והיתה הלכנה במול רביעי או נכח עמו או יורה על רעש גדול בכל המדינה שישבתי במולה או שיהיה באחת מיתדות מול המדינה. ולעולם הסתכל אל מאדים בתחלת השנה, כי אם היה מזרחי מן השמש ויש לו שלטון על המול העולה בתקופת השנה אי זה שלטון שיהיה והוא באחת מיתדות הצומח או יורה על מלחמות ושפיכות דמים. ויותר אם היה במול שהוא על צורת בן אדם. ואם היה באחד ממולות האש, יורה על שרפה שתהיה במדינה. ואם יביט בעל מול המדינה אל המול או יביט מול טוב במקומו, או ינצלו אנשי המדינה ואם לאו לא. ואם היה מערבי מן השמש והוא במול על צורת בן אדם יורה על מלחמות, רק הפחדים יהיו יותלמשפיכות הדמים. ומולות העפר יורה על דרימות, ואם היה בתחלת השנה בבית טפל או חזר אחרנית הארץ תשקט

ממלחמות, ולעולם הסתכל אל מקום הלכנה כי היא תורה על כל האדם, כי אם
היה בתחלה עם כוכב טוב או במבט טוב עמי, תורה על בריאות הגוף ואם היתה עם
שבתי או במבט נכח או רביעית עמי ושבתי באחד מזלות המזמים [ז] שהם מלה
ישור וסרטן ועקרב וגדי והגים, תורה על תחלואים קשים ומיני קדחת ושעול ואם
היה שבתי באחד מזלות המים תהיה רעה גדולה לעוברי הים ואף כי אם היה
במזל סרטן, והכלל שיעשה נזק לכל מי שהולך במים ושיגברו מימי הנהרות וישחיתו
הזרע אם יבא גשם גדול [155 b.] שיוזק ומאדים במזלות המים יורה על אבני
הברד המשיחיתים. ואם היה שבתי או מאדים בתולה או גדי או מזלות הדור יורה
על רע שיבא לעולם מפאת ארבה או צלצל במקומות שהם מוכנים להיותם שם.
ואם היה מאדים או שבתי במזלות שהם על צורת האדם יורה על קטמות ומריבות
ומלחמות. ואם היו מורחיים או יראה מה שיוזק ועליהם יותר. ואם יביש זה אל זה
ומבט רביעית או נכח ואין נגה צדק מכיב או יורה על רע גדול. ותוכל לדעת
המקום שיהיה שם. אמר חנוך הראשון כי כוכב צדק עם מזל סרטן יורה על
הארץ הנקראת אל עראק, וכבר הזכיר אבו מעשר כי מזל אל עראק
נבול צדק במזל סרטן שהוא כ"א מעלות מהמזל. ודבר מנוסה הוא כי כל כוכב
מוזק שיהיה במעלה הזאת או יביש אליה במבט נכח או רביעית בתחלת תקופת השנה
יוזק למקום הנזכר, והפך זה אם היה שם כוכב טוב או יביש אליה. וכבר נזכר זה
פעמים אין קץ להם. ושבתי עם מאזנים לארץ רומא והיא מלכות אדום. וכוכב
חמה עם מזל גדי לאנשי הודו הנקראים אל הינדה. על כן אמר אבו מעשר
כי כוכב חמה יורה על נפשותם, על כן הם חכמים מחוכמים ומזל גדי יורה על
נפוחם על כן אינם לכנים. ונגה עם עקרב אל ארץ אל חגאז ששם מכה
על כן אמר אבו מעשר כי כל שנה שיהיה מזל עקרב במבט כוכב מוזק ימות
מלך קדרים והמולך על מלכות ישמעאל. והזכיר מאשר נסה דמיונות רבים.
ומאדים עם מזל אריה ארץ ברגאן, והשמש עם מזל דלי ארץ ישראל וארץ
יון ומצרים. והלכנה עם מזל בתולה ארץ אל צין וכרסאן. ושעם זה
כי אותה הכוכב מסוגת עליהם ומהמזלות המזל הנזכר. וכאשר יהיו שניהם בתקופת
השנה [156 a.] ואף כי בתקופת שנת המחברת כך תדין משוב עד רע. ולדעת
שנת הכצורת אמר מאשא אללה שים מקום המחברת הגדולה גם האמצעית
גם הקטנה עקר, וכל שנה שיגיע בית המזל אל מקום מאדים או שבתי אפ"ה
מתגבר על צדק כאשר הזכרתי בתחלה יורה על שנת בצורת בכל מדינה שיגיע בית
המזל אליה ושעם בית המזל שתתן לכל שנה מזל אחד ותחל ממזל המחברת ממעלת
המחברת עד שלשים מעלות ושוה הוא שיהיה זה המספר במזל אחד או בשני מזלות
והעיקר שתחשוב במעלות ישרות, וכל שנה שתגיע אל נגה או כוכב תמה אם היה במספר
טוב או אל צדק אם היה מתגבר ומנצח את שבתי בתחלת המחברת יורה על
שובע ואף כי בכל מדינה שמזלה אחת יתדות בית המזל. ויאמר אל אנדרווגר
הישראלי לעולם נסתכל אל המחברת הגדולה שהיא מחברת שבתי וצדק ונתן
לכל מעלה ישרה שנה אחת ונחל ממקום המחברת ולא נתוש באי זה זמן מהשנה
היה ואחר שלש מאות וששים שנה שהמספר במעלות הגלגל נשוב להסתכל כאשר
בראשונה.

אמר אבו מעשר כי היום אנחנו במעלה שביעית ממזל מאזנים כי לפי

דעת חכמי הורדו יתנו לכל מעלה אלה שנים. אמר יעקב אל כנדי, הסתכל
אל מחברת המאורות או נכתם ההווה מהם קודם הכנס השמש במזל מלה. ואל
תחום לדברי האומר שנסתכל לעולם בהכנס השמש אל תחלת מעלה עשרים ממזל
עקרב כי מאז יחלו מימי הבארות (להוסיף) והנה אם היה נגה בתחלת השנה מזרחי
הנה תהיה חצי השנה הראשון טוב מהאחרון ואם הוא מערבי הפוך הדבר. והנכו
מה שאמרתי כי אם היה אחד הנוכבים טובים אל מקום המחברת או הנכח או היה
לאחר [156b] מהם שלטון רב במקום ואין כוכב סוּק, הנה לאות על שנה
טובה ואף כי אם היה הנוכב המזכר באחת יתדות המזל העולה שהוא הצומח ברגע
המחברת או הנכח, כפי ארך כל מדינה ומדינה וכפי תקון הבתים שהם היתדות, כי
ישתנו בעבור רחב כל מדינה ומדינה. וואם הדבר הפוך, כי מוֹזִיקים מבישים או הם
באחת יתדות הצומח ואין כוכב טוב מכיש, הנה שנה רעה. ואם יבישו טובים ומוֹזִיקים,
הסתכל למי יש לו כח רב הוא השליש. ודע כי הנוכב העליון אם הוא מזרחי
הנוכב אחר עליון מערבי, הנה הכח הגדול למזרחי. ואם מהשפלים, הדבר הפוך, כי
בהם נפאת מערב. וההווה תחת אור השמש אין לו כח כלל וככה החזיר אחרנית.

אמר אבן מעשר כי נסה פעמים רבות כי אם היה מאדים בתחלת השנה
באחד בתי שבת, יורה על בצורת. ואם היה באחד מבתי יורה על רוב ממר
ובשאר המקומות אמצעי. ולא ידעתי טעם זה גם נסיתיו אני ולא עלה ביד, ע"כ
הוכרתי לו שאם מצאת טפרו אל תסמוך עליו. ולא דבר בדברי הגשם יותר מזה.

אמרו חכמי הורדו כי מחנות הלבנה כ"ח. והנה יעלה לכל מזל שתי מחנות
ושלישית מחנה. והנה יהיה מתחלת מלה שתחלתו לפי דעת חכמי הצורות ושמנה
מעלות קודם קרני מלה והם בזמן הזה על שתיים ועשרים מעלות מתחלת מלה
שהוא קו הצדק, שהוא כפי מחלוקת המחשבת, לא כפי הצורה, כי צורת מלה
קמנה והיא פחותה מרביעית מזל. והנה אם רצית למצוא מחנות הלבנה גרע
ממקום הלבנה המתקן בדרך לוחות אל בתאני שמנה מעלות או תמצא
תמצא. והנה מלה שהוא הצורה עד י"ג מעלות גם נ"א [מעלות] חלקים היא
המחנה הראשונה [157 a] הנקראת אל נט"ח. וכבר הקקתים לך כל המחנות
בצורות ובשמותם בלשון קדר ופירושם.

אמרו חכמי הורדו כי עשרה מחנות הם לזאת ויורה על גשם וממר ואלה
שמותם בלשון קדר: אל דבראן, אל דראע, אל גבהה, אל צרפה, אל גפר, אל
אכליל, אל שולח, אל בלדה, אל פרט [2] מטר. ואמרו כי בהראות אור הלבנה
בתחלת החדש, אם היתה באחת מחנות הגשם ויבש אליה כוכב תזיר אחרנית ואף
כי אם היה במזל נקבה ויותר אם היה באחד מזלות המים, או יורה על גשם. וזה
הסתכל בכל חדש וחדש בתחלת החדש ויותר תחלת החדש ההווה קודם הכנס
השמש במזל מלה, גם במזל סרטן גם במזל מאזנים גם במזל גדי והכלל באחד
המזלות המתהפכים, והמעם שיתהפך הזמן בהכנס השמש שם, כי מתחלת מלה עד
ראש סרטן הזמן חם ולת ואחרי כן יתהפך הזמן שתשוב הלח יבשות ויהיה הזמן
מתחלת סרטן עד סוף בתולה חם ויבש ואחר כך יתהפך הזמן לפור ההים ובא הקור
תחתיו ויהיה הזמן קר ויבש, כי התולדת האחת תעמוד כאשר היתה. ובהכנס השמש
במזל גדי, תסור היבשות וישאר הקור כאשר היה ויהיה הזמן קר ולח ככה תמיד.

והמחנות היבשות אל כשין, אל הנעת, אל שרף, אל קלב סעד, אל ארביה, אל פרכל מקדם. ושאר המחנות ממוסכות. ונהג כלל אדבר לך. יש לך להסתכל לעולם אל המאה ועשרים מחברות שהם מתברות הוככים המשרתים עם המאורות. ואחר שידעת בספר ראשית החכמה מסמך כל כוכב, ככה תדין וכל דבר שיוורה עליך הכוכב אם היה חזק מפאת השמש ומפאת המעלה הצומחת גם מפאת שלטון במקומו יתיקר כל דבר שיוורה עליו. והפך זה אם היה בבית [157b] קלונ או בבית שנאתו, ויותר אם היה נשרף מהשמש או חוזר אחרנית וכפי מבט הכוכבים המובים והרעים ככה תדין. גם אנכי נסיתי פעמים רבות כי השמש תורה על הנוצרים ושכתי על השתים [ו] ומאדים על הקדרים ונהג על ישימעא לים וכפי כחו בתחלת השנה ככה תדין. וככה אמרתי כי שבתי יורה על הזקנים והעכרים וצדק על בעלי העושר והדיינים ומאדים על אנשי המלחמה, והשמש על המלאכים ונהג על הנשים והסריסים, וכוכב חמה על הקטנים והחכמים והסופרים והלכנה על כל אדם. וכל שנה שתמצא הלכנה על מבט נכח עם השמש או מבט רביעית תורה על קשר על המלך בכל מדינה ששם הלכנה והמעט שהיא במולה.

אמר אל אנדררוגור הסתכל בעל [ו] המול הצומח בתחלת הקופת השנה, והמעט מי הוא שליט על המעלה הצומחת, ואם הם שני שלישים או שלשה המביט מהם ועליו הסמך, ואם רבים יביטו, קח מי שיש לו יותר לשלון במעלה הצומחת ועשה כדרך יטאתה עושה במולה, שאם היה השליט במול הצומח יורה על שמחה ובריאות גוף לאנשי המקום. ואם בשני יורה אם היה שם נשרף על תחלואים ומות ודבר, ואם בשני והוא במקום טוב יורה על ריוח לכל אנשי המקום ואם הוא נשרף מהשמש יורה כי שלטונים ייקם בממונם. ואם בשלישי ירבו עובדי דרכים, ואם ברביעי ירבו הזרעים. ואם היה מושחת תדין הפך הדבר. ואם בה ירבו בניהם, ואם היה שם אחד המזיקים ימותו הנערים הקטנים. ועל זה הדרך תדין בשאר הכתים ולעולם הסתכל על המבטים, כי עליהם כל המשפטים.

שבח לבורא עולם

נשלם ספר העולם

לחכם בן עזר בילם.

וכו נשלמו ספרי הדיןין כולם